

УДК: 330.341
DOI: 10.36919/2312-7812.2.2022.119

М.С. Бондар

СУЧАСНІ ПРОБЛЕМИ БОРОТЬБИ ПРАВООХОРОННИХ ОРГАНІВ УКРАЇНИ З ЕКОНОМІЧНОЮ ЗЛОЧИННІСТЮ

Проаналізовано економічну злочинність, яка є надзвичайно складною проблемою в усіх сферах держави, завдавши шкоди її розвитку, де подолання цієї проблеми становить величезну загрозу безпеці суспільства та розвитку стабільності. Доведено, що організована злочинність вносить свої негативні наслідки у національну безпеку України, яка в свою чергу негативно впливає на діяльність органів державної влади, підриваючи довіру громадян до них, де розслідування злочинів стає дуже важким та постійно набуває нових явищ. Обґрунтований негативний процес, особливо «тінізація» економіки, яка є недоліком та проблематикою в економічному розвитку та зростає в кримінальному секторі, де при великій кількості правоохоронних органів ще не створено протидії управлінської структури та правового забезпечення, яка повинна працювати завжди ефективно та налагоджено.

Визначено розвиток та види тіньової економіки. Також зрозуміло, що тіньова економіка в Україні — результат системної кризи економіки, що виникла через невідповідність методів здійснення ринкових перетворень. Поширення тіньової економіки в Україні відбулося на базі руйнації діючих розподільних відносин і побудови нових, які істотно порушили усталений баланс інтересів суб'єктів економіки, паритетність розвитку окремих її сфер, мотивацію ефективного господарювання [11]. За даними Міністерства економіки, рівень тіньового сектору економіки України за підсумками II кварталу 2009 року становить 36 % від офіційного ВВП. За попередніми оцінками, державний бюджет України, в результаті збільшення тіньового сектору, у 2009 році може недоотримати понад 100 млрд грн [12]. У 2012 році рівень тіньової економіки становив 45 % ВВП [13].

Визначено проблеми та швидкі реагування у випадках з шахрайством та найбільш ефективні заходи протидії ризиків. Проаналізовано зацікавленість правоохоронними органами влади вжиття заходів з цим явищем злочинності та, як наслідок, знаходження слабких та сильних сторін у розробці для боротьби з економічною злочинністю. Зазначені пріоритетні напрями в поліпшенні економічної діяльності України з підвищення функціонування взаємодії держаних органів з організаціями, яка є найважливішою складовою економічної політики держави.

Economic crime is analyzed, which is an extremely difficult problem in all spheres of the state, causing damage to its development, where overcoming this problem poses a huge threat to the safety of society and the development of stability. It has been proven that organized crime brings its negative consequences to the national security of Ukraine, which in turn negatively affects the activities of state authorities, undermining the trust of citizens in them, where the investigation of crimes becomes very difficult and new phenomena are constantly acquired. A justified negative process, especially the diminution of the economy, which is a drawback in economic development and is growing in the criminal sector, where, with a large number of law enforcement agencies, countermeasures of the administrative structure and legal support, which should always work efficiently and smoothly, have not yet been created.

The development and types of the shadow economy are defined. It is also clear that the shadow economy in Ukraine is the result of a systemic crisis of the economy, which arose due to the inconsistency of the methods of implementing market transformations. The spread of the shadow economy in Ukraine took place on the basis of the destruction of existing distributive relations and the construction of new ones, which significantly disturbed the established balance of interests

of economic subjects, the parity of development of its individual spheres, and the motivation of effective management [11]. According to the Ministry of Economy, the level of the shadow sector of the economy of Ukraine according to the results of the II quarter of 2009 is 36% of the official GDP. According to preliminary estimates, the state budget of Ukraine, as a result of the increase in the shadow sector, in 2009 may not receive more than UAH 100 billion [12]. In 2012, the level of the shadow economy was 45% of GDP [13].

Problems and rapid responses in cases of fraud and the most effective risk countermeasures are identified. The interest of law enforcement authorities in taking measures against this phenomenon of crime and, as a result, finding weak and strong points in the development to fight economic crime was analyzed. The specified priority directions for improving the economic activity of Ukraine to improve the functioning of the interaction of state bodies with organizations, which is the most important component of the state's economic policy.

Ключові слова: економічна злочинність, правоохоронні органи, економічний розвиток, управління, координація та взаємодія.

Key words: economic crime, police, economical development, management, coordination and interaction.

Постановка проблеми. На сьогоднішній день є наявні розбіжності в законодавстві щодо комплексного дослідження правових проблем правоохоронних органів України по боротьбі з економічними злочинами, які набирають величезних обертів та є актуальними сьогодення. Хочеться дискутувати щодо тлумачень понять навіть у нормативних актах, які впливають на організацію між діяльністю правоохоронних органів держави та контролю спільних дій, які в свою чергу впливають на результат співпраці. Проблематика викриття злочинів у сфері економіки розкривається частково, без загального підходу та висновків, які повинні сприяти прийняттю правових рішень із повного переліку питань. Координація діяльності з проблемами організаційно-правового забезпечення потребує змін в політичному та економічному устрої, сприяти виникненню нових функцій держави та правового забезпечення.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Вивченню та внесенню вагомих змін у вирішення проблематики боротьби з економічною злочинністю зробили, на мою думку, відомі юристи, такі як В.В. Копейчиков і Р.А. Калюжний, вчені, як П.Д. Біленчук і Є.Л. Стрельцова та економіст Ернандо де Сото. Але, все ж таки питання стоїть гостро та потребує подальшого вивчення та визначення перспектив удосконалення.

Мета статті. Метою є розробка засад та засобів загального підходу до проблеми та створення правового забезпечення взаємодії правоохоронних органів з питань боротьби з економічною злочинністю в Україні, реалізацією якої є комплексна управлінська структура правового забезпечення, координація правоохоронних органів для захисту економічних інтересів громадян і держави, аналізу і дослідження стану проблем та виявлення можливих шляхів удосконалення правового статусу з метою внесення змін в законодавчі акти.

Викладення основного матеріалу. За час становлення незалежності України в державному управлінні був спонтанний та безсистемний характер, перебудова економіки практично не проводилася, і за цей період значна частина виробничої економіки «перейшла в тінь». **Тіньова економіка** (англ. Black economy, Ghost economy, Shadow economy, Non-observed economy) — господарська діяльність, яка розвивається поза державним обліком та контролем, а тому не відображається в

офіційній статистиці. «Тіньові» підприємства не перерозподіляють власних доходів до бюджетів та державних цільових фондів, вони не сплачують податків, збільшуючи власні прибутки (таблиця 1).

Таблиця 1

Види тіньової економіки [14]

«Друга» тіньова економіка	«Сіра» тіньова економіка	«Чорна» тіньова економіка (економіка організованої злочинності)
Заборонена законом економічна діяльність працівників «білої» (офіційної) економіки, яка приводить до прихованого перерозподілу раніше створеного національного доходу. З точки зору суспільства у цілому «друга» тіньова економіка не виробляє ніяких нових товарів чи послуг: вигодами, які отримуються від «другої» економіки, користуються одні люди за рахунок втрат, які несуть інші люди.	Економічна діяльність по виготовленню та реалізації звичайних товарів та послуг, яка дозволена законом, але не реєструється (переважно дрібний бізнес). На відміну від «другої» економіки, яка невідривно пов'язана з «білою» (офіційною) економікою та паразитує за її рахунок, «сіра» економіка функціонує автономно. У цьому секторі виробники або свідомо ухиляються від офіційного обліку, не бажаючи нести витрати (пов'язані з отриманням ліцензій, сплатою податків тощо), або звітування про такий вид діяльності взагалі не передбачено	Заборонена законом економічна діяльність, яка пов'язана з виробництвом та реалізацією заборонених та дефіцитних товарів та послуг. «Чорною» економікою у широкому значенні можна вважати всі види діяльності, які повністю виключені з нормального економічного життя, оскільки вони вважаються несумісними з ним й такими, що його руйнують (наприклад, наркобізнес, грабунки тощо).

Україна має величезний потенціал серед розвинених країн, але з часом досягнуті позиції було втрачено, а ряд негативних факторів став прямою загрозою економічній безпеці держави. Загальний недолік — це відсутність аналізу економічної безпеки щодо системи національних інтересів, де поєднуються проблеми економічного потенціалу й економічної сили держави, що залежить від прямих та опосередкованих економічних збитків. В свою чергу аналіз негативних процесів відносить нас до складових загроз: посилення криміналізації та зростання «тіньової» економіки, рівень корупції та злочинності, ухилення від податків, відсутність адекватної судової системи, затримка ринкової економіки та продуманої системи економічної безпеки. Згідно дослідження тіньової економіки Ернандо де Сото - перуанського економіста, основні напрями якого є дослідження тіньової економіки та історії і перспективи розвитку капіталізму вважав, що головною причиною розквіту тіньової економіки

є бюрократизм. Проведені його інститутом польові дослідження показали, що для реєстрації швацької майстерні в Перу необхідно витратити 289 днів і витрати, рівні 32 мінімальним місячним зарплатам; для здобуття ліцензії на торгівлю у вуличному кіоску потрібно всього 43 дні і 15 зарплат. Тому більшість дрібного бізнесу за таких умов працює «у тіні» [15]. Основними напрямками такої економіки повинні бути моніторинг факторів, які підривають стійкість економічної системи в перспективі, розробка та здійснення економічної політики, яка спрямована на ліквідацію загроз. Дуже серйозною загрозою є зростання «тіньової» економіки, яка складає високий відсоток валового продукту країни.

Міжнародна класифікація тіньової економіки для статистичних служб є:

1. **Незаконна (кримінальна) економіка** — діяльність, яка напряму заборонена законом.

2. **Нелегальна (підпільна) економіка** — виробництво легальних товарів і послуг, але без реєстрації й необхідних дозволів й/або з ухиленням від сплати податків.

3. **Неформальна економіка** — самозайнятість, а також діяльність мікропідприємств, які не мають статусу юридичної особи й зазвичай родинних, в яких важко відділити власний дохід від доходу підприємства.

4. **Виробництво домогосподарствами продукції** для власного споживання.

5. **Статистичні помилки** [16].

Всім відомо, що при спаді темпу росту економіки починається розвал з наслідками. «Тіньова» економіка породила в Україні злочинність, яка створює велику загрозу економіці. Саме цей злочин дуже часто називають «кібервідмивання грошей», де несанкціоноване втручання в роботу інформаційних систем, протиправне знищення, спотворення чи оприлюднення інформації можуть завдати вагомих моральних та матеріальних збитків суб'єктам господарювання. Тому загострюється проблема захисту інформації суб'єктів господарювання, яка в сучасних умовах визначена такими чинниками:

- високими темпами зростання парку засобів обчислювальної техніки і зв'язку, розширенням сфер їхнього використання;
- залученням в процес інформаційної взаємодії щораз більшої кількості людей і організацій;
- зростанням рівня недобросовісної конкуренції і ділового шпигунства;
- концентрацією великих обсягів інформації різного призначення і належності на електронних носіях;
- наявністю інтенсивного обміну інформацією між учасниками цього процесу;
- кількісним і якісним удосконаленням способів доступу користувачів до інформаційних ресурсів. [18]

Кіберзлочин (комп'ютерний злочин) — суспільно небезпечне винне діяння у кіберпросторі та/або з його використанням, відповідальність за яке передбачена законом України про кримінальну відповідальність та/або яке визнано злочином міжнародними договорами України. Відповідно до Конвенції про кіберзлочинність, кіберзлочини умовно поділяються на чотири види. До першого виду належать правопорушення проти конфіденційності, цілісності та доступності комп'ютерних даних і систем. До цього виду кіберзлочинів можна віднести всі злочини, спрямовані проти комп'ютерних систем і даних. До другого виду кіберзлочинів належать

правопорушення, пов'язані з комп'ютерами. Такі злочини характеризуються умисним діянням, що призводить до втрати майна іншої особи шляхом будь-якого введення, зміни, знищення чи приховування комп'ютерних даних або будь-якого втручання у функціонування комп'ютерної системи, з шахрайською або нечесною метою набуття, не маючи на це права, економічних переваг для себе чи іншої особи. Третій вид кіберзлочинів охоплює правопорушення, пов'язані зі змістом (контентом), що полягає у здійсненні умисних незаконних дій щодо вироблення, пропонування або надання доступу, розповсюдження дитячої порнографії, а також володіння такими файлами у своїй системі. Четвертим видом є умисні дії, пов'язані з порушенням авторських та суміжних прав, відповідно до вимог Бернської Конвенції про захист літературних і художніх творів, Угоди про торговельні аспекти прав інтелектуальної власності та Угоди ВОІВ про авторське право, а також національного законодавства України. [19]. На сьогодні кіберзлочинність стала одним із п'яти найпоширеніших економічних злочинів в Україні. При опитуванні співробітників українських компаній, 25 % організацій не мають відповідних механізмів реагування на кіберзлочини [8]. Але є експерти, які думають навпаки, говорючи про те, що нині економіка України хоч якось дихає (тобто люди живуть), тільки завдяки цій самій тіньовій економіці. Щойно держава візьме все під свій контроль (у т.ч. повністю детінізує економіку) і всіх змусить жити суворо за наказами (за законами) влади, економіка відразу помре. Про це в коментарі для DT.UA заявив директор Інституту вільної економіки Михайло Чернишов. Тому, за його словами, він не відчуває якогось особливого натхнення з приводу можливої податкової амністії та амністії капіталів. «При цьому я вже навіть не кажу про практичний бік цього питання. Не кажу про те, що, як завжди, вдало і безпроблемно легалізують свої капітали ті, хто сьогодні близький до влади, і сама влада, а простому бізнесу (який владі повірить) влаштують справжнє пекло. За принципом «спочатку підкоряйся, а потім оскаржуй»», - зазначає експерт. [17].

Протидія цьому є, і вона заключається у створенні комплексної правової бази, а саме, у прийнятті нових і внесення змін до застарілих законодавчих актів, притягнення до кримінальної відповідальності та удосконалення структури в управлінні. Вирішенню проблем повинно надаватися велике значення, бо це є стабільність у державі. Так, нарешті в Україні прийнятий Верховною Радою 28 січня 2021 року Закон про Бюро економічної безпеки (БЕБ), та тепер боротьбою з економічними злочинами займається одна організація замість трьох, після кількох останніх років запеклої боротьби між відомствами [4]. Функціями Бюро є економічні правопорушення мовою цифр, а метою — протидія економічним злочинам проти держави шляхом реалізації правоохоронної, аналітичної, економічної, інформаційної та інших функцій.

Основними завданнями Бюро економічної безпеки України є:

Виявлення зон ризиків у сфері економіки шляхом аналізу структурованих і неструктурованих даних;

Оцінювання ризиків і загроз економічній безпеці держави, напрацювання способів їх мінімізації та усунення;

Забезпечення економічної безпеки держави шляхом запобігання, виявлення, припинення, розслідування кримінальних правопорушень, що посягають на функціонування економіки держави;

Збирання та аналіз інформації про правопорушення, що впливають на економічну безпеку держави, та визначення способів запобігання їх виникненню в майбутньому;

Планування заходів у сфері протидії кримінальним правопорушенням;

Виявлення та розслідування правопорушень, пов'язаних з отриманням та використанням міжнародної технічної допомоги та ін.

Бюро наділене повноваженням здійснювати оперативно-розшукову діяльність та досудове розслідування у межах передбаченої законом підслідності (таблиця 2).

Таблиця 2

Досудове розслідування кримінальних правопорушень детективами Бюро економічної безпеки [20]

	Стаття КК	За умови:
199	Виготовлення, зберігання, придбання, перевезення, пересилання, ввезення в Україну з метою використання при продажу товарів, збуту або збут підроблених грошей, державних цінних паперів, що існують у паперовій формі, білетів державної лотереї, марок акцизного податку чи голографічних захисних елементів	Якщо досудове розслідування таких злочинів не віднесено до підслідності ДБР чи НАБУ
200	Незаконні дії з документами на переказ, платіжними картками та іншими засобами доступу до банківських рахунків, електронними грошима, обладнанням для їх виготовлення	
203 ²	Незаконна діяльність з організації або проведення азартних ігор, лотерей	
204	Незаконне виготовлення, зберігання, збут або транспортування з метою збуту підакцизних товарів	
205 ¹	Підроблення документів, які подаються для проведення державної реєстрації юридичної особи та фізичних осіб - підприємців	
206	Протидія законній господарській діяльності	
212	Ухилення від сплати податків, зборів (обов'язкових платежів)	
212 ¹	Ухилення від сплати ЄСВ та страхових внесків на загальнообов'язкове державне пенсійне страхування	
218 ¹	Доведення банку до неплатоспроможності	
219	Доведення до банкрутства	

220 ¹	Порушення порядку ведення бази даних про вкладників або порядку формування звітності	
220 ²	Фальсифікація фінансових документів та звітності фінансової організації, приховування неплатоспроможності фінансової установи або підстав для відкликання (анулювання) ліцензії фінансової установи	
222	Шахрайство з фінансовими ресурсами	
222 ¹	Маніпулювання на організованих ринках	
223 ¹	Підроблення документів, які подаються для реєстрації випуску цінних паперів	
224	Виготовлення, збут та використання підроблених цінних паперів (крім державних цінних паперів)	
229	Незаконне використання знака для товарів і послуг, фірмового найменування, кваліфікованого зазначення походження товару	
231	Незаконне збирання з метою використання або використання відомостей, що становлять комерційну або банківську таємницю	
232	Розголошення комерційної, банківської таємниці або професійної таємниці на ринках капіталу та організованих товарних ринках [кримінальний проступок]	
232 ¹	Незаконне використання інсайдерської інформації	
232 ²	Приховування інформації про діяльність емітента	
233	Незаконна приватизація державного, комунального майна	
191	Привласнення, розтрата майна або заволодіння ним шляхом зловживання службовим становищем	якщо предметом злочину є бюджетне відшкодування
206 ²	Протиправне заволодіння майном підприємства, установи, організації	
210	Нецільове використання бюджетних коштів, здійснення видатків бюджету чи надання кредитів з бюджету без встановлених бюджетних призначень або з їх перевищенням	якщо досудове розслідування таких злочинів не віднесено до підслідності ДБР чи НАБУ
211	Видання нормативно-правових актів, що зменшують надходження бюджету або збільшують витрати бюджету всупереч закону	

191	Привласнення, розтрата майна або заволодіння ним шляхом зловживання службовим становищем	якщо: — розмір предмета злочину або завданої ним шкоди становить від 500 до 2000 п.м.; та — його вчинено службовою особою державного органу, органу місцевого самоврядування, суб'єкта господарювання, у статутному капіталі якого частка державної або комунальної власності перевищує 50 %; та — досудове розслідування таких злочинів не віднесено до підслідності ДБР чи НАБУ
364	Зловживання владою або службовим становищем	
192	Заподіяння майнової шкоди шляхом обману або зловживання довірою	якщо під час розслідування зазначених вище злочинів будуть встановлені ці злочини
216	Незаконне виготовлення, підроблення, використання або збут незаконно виготовлених, одержаних чи підроблених контрольних марок	
358	Підроблення документів, печаток, штампів та бланків, збут чи використання підроблених документів, печаток, штампів	
366	Службове підроблення	
369	Пропозиція, обіцянка або надання неправомірної вигоди службовій особі	

Про державний захист прав, свобод та обов'язків людини і громадянина чітко визначено у розділі II Конституції України, де кожен має право користуватися цим правом [1]. Але, щоб захист був правомірний, потрібні правоохоронні органи, які будуть виконувати свої функції та забезпечувати безпеку. Вони є незалежними один від одного, утворюючи єдину систему, наділені повноваженнями та створюються для виконання конкретної діяльності. Існують певні принципи, реалізація яких дозволяє розподіляти компетенцію, контроль та дотримання законодавства [9].

Правоохоронні органи, зазначені у розділі I статті 2 Закону України «Про державний захист працівників суду і правоохоронних органів» від 11 грудня 1998 року № 312-XIV, подаються у такому переліку: «Правоохоронні органи - органи прокуратури, Національної поліції, служби безпеки, Військової служби правопорядку у Збройних Силах України, Національне антикорупційне бюро України, органи охорони державного кордону, Бюро економічної безпеки України, органи і установи виконання покарань, слідчі ізолятори, органи державного фінансового контролю, рибоохорони, державної лісової охорони, інші органи, які здійснюють правозастосовні або правоохоронні функції» [3]. Як бачимо, і в даному Законі законодавець залишив за собою право коментувати та вносити інші органи до статусу «правоохоронних», не обмеживши їх чіткого законодавчого визначення.

Однією з функцій є боротьба з економічною злочинністю з огляду застосування юридичних норм, а саме: збір, оцінка інформації та прийняття рішень, та саме поняття економічної злочинності є сукупність різних видів навмисних посягань на економічні відносини, що охороняються державою незалежно від форми власності і видів діяльності суб'єктів, які виконують певні функції у сфері виробництва, обміну, обслуговування, а також осіб, пов'язаних з регулюванням цієї діяльності. Формування йде на базі повної та достовірної інформації, де в основі поєднання централізації та децентралізації вищих та нижчих правоохоронних органів. Боротьба з економічною злочинністю повинна відповідати певній адміністративній процедурі, та враховувати, що повинні мати підстави-повідомлення про вчинення злочину, здійснювати свою діяльність у чітко встановленій процесуальній формі та мають здійснювати тільки ті особи, які перебувають на службі в правоохоронних органах. Протидія здійсненню даного права є не припустимою і при певних обставинах може бути самостійним правопорушенням.

Перш за все треба відрізнати напрями діяльності правоохоронних органів, в яких функції не являються тотожними. Але одне рішення є, яке їх поєднує, це служіння народу та керівництво правовою політикою держави. Проте деталізація правової політики держави (цивільно-правової, кримінально-правової, адміністративно-правової, процесуальної, кримінально-виконавчої та ін.) на сьогодні сприймається громадянами як необмежена свобода дій, що включає в себе ігнорування законів.

Продумуючи всі деталі, складається таке враження що вони не справляються з «хвилею» сучасної злочинності, яка дуже сильно зросла та змінилась. Фахівці визначають, що зменшення кількості зареєстрованих злочинів у сфері господарської діяльності свідчить про значне зниження активності правоохоронців у виявленні економічних злочинів, при чому у 2017 р. майже 75 % всіх розпочатих кримінальних проваджень щодо злочинів у сфері господарської діяльності [10], були порушені лише за шістьма статтями, передбачених у відповідному розділі КК України: ст. 199 КК (18 %), ст. 213 КК (15 %), ст. 212 КК (15 %), ст. 205 КК (9 %), ст. 204 КК (9 %) і ст. 2032 КК (9 %) [2]. То вже з появою БЕБ в країні має зменшитися тиск на бізнес. Наприклад, за даними Комітету з питань фінансів, податкової та митної політики, у 2019 року в Україні щодня проводилися 183 арешти майнових об'єктів та 200 обшуків. В результаті за рік відбулося 67 тисяч арештів майнових об'єктів та 70 тисяч обшуків.

Особливе значення набуває вжиття заходів, які б перешкоджали спробам приховати надприбутки та переховуванню грошових коштів за межами України, а це можливо лише після налагодження системи дій між правоохоронними органами в межах Закону України «Про організаційно-правові основи боротьби з організованою злочинністю», усунення безконтрольної реєстрації фіктивних фірм для відмивання «брудних» коштів та попередньою перевіркою достовірності документів, усунення протиріч, наявних у чинних законах України («Про організаційно-правові основи боротьби з організованою злочинністю» [5], «Про оперативно-розшукову діяльність» [6], «Про банки і банківську діяльність» [7]), а також у Кримінальному кодексі України та підзаконних актах щодо порядку надання інформації про рух грошових коштів, накладення арешту на розрахункові й інші рахунки юридичних осіб (у тому числі іноземних) та ін.

Законність та правопорядок забезпечується правоохоронною діяльністю, але я зупинюсь лише на органах поліції, органах досудового слідства та прокуратури, тому що ця діяльність показує забезпечення виконання державою правоохоронних функцій по боротьбі з економічною злочинністю. Але, як показує практика, між цими органами не налагоджена повною мірою взаємодія, що часто в ході викриття небезпечних злочинів здійснюється без належної координації, так як в усіх відомствах знаходиться значна кількість кримінальних справ, які скоїли економічні злочини. Так, раніше в ту чи іншу компанію в одному кримінальному провадженні могли прийти представники як СБУ, Нацполіції та і податкової. Тому, при вирішенні цієї проблематики можливо лише при посиленні та удосконаленні системи управління та прийнятті нових законодавчих актів, де буде чітке розмежування повноважень через покращення координації дій, визначення більш ефективних методів протидії.

Здійснення цих заходів щодо ефективності боротьби, адаптації їх до змін та застосування підходів до підготовки кадрів і налагодження тісної взаємодії співробітників неодноразово ставилось на державному рівні. Але робота без системного підходу та фінансового забезпечення повільна. Бо мотивація оплати праці працівників повинна бути в залежності від специфічної та орієнтованої на успіх роботи, де за досягнуті успіхи надаються премії та різні надбавки. Мотивація — це рушійна сила, і вона повинна бути діючим інструментом у питаннях з боротьби з економічною злочинністю.

При аналізі стану координації управління правоохоронними органами треба враховувати фактори, такі як: політичний, правовий, економічний, організаційний, координаційний, кадровий та морально-психологічний. Де злочинці, як раз вже давно використовують чітку координацію не лише в Україні, але і на міжнародному рівні. Тому обов'язковим підходом потребує пошук нових підходів, тенденцій та розвитку для організації роботи правоохоронних органів, де координація, нажаль, залишається з ряду причин не вирішеною проблемою.

У ієрархічно побудованих системах є ціль, яка стоїть перед всіма державними органами, та завдання, у свою чергу, перетворюються у завдання для виконавців (таблиця 3).

Таблиця 3

Моделі координації взаємодії

Моделі координації взаємодії		
Не залежно один від одного	Послідовно	Безпосередньо завдання виконується кожним елементом системи
сумісно-індивідуальна діяльність	сумісно-послідовна діяльність	сумісно-взаємодіюча діяльність

В нашому випадку треба спиратися на самостійність та відповідальність для максимального результату у вирішенні багаточисельних завдань щодо спільних дій правоохоронних органів по боротьбі з економічною злочинністю. Взаємодія буде ефективною, якщо основним елементом буде здійснення інформаційно-аналітичної роботи служб, яка потребує створення на правовій основі єдиного центру, який

в свою чергу давав прогнози розвитку злочинності залежно від обстановки. Так, його створили, але «професіоналізм в поєднанні з прозорою кадровою політикою та ринковими високими зарплатами і нульовою толерантністю до будь-яких проявів корупції — хороша база для успішного старту». В цьому випадку потрібно чітко законодавче врегулювання оперативної інформації спеціальних служб. Повинні значно збагатити базу для прогнозної інформації, яка сприятиме передбаченню негативних процесів та розробити пропозиції щодо внесення змін до законодавства щодо посилення боротьби в цій галузі. Ефективним були б спільні операції, при розробці яких враховуються доцільність здійснення операцій тривалого часу, з найбільш небезпечними економічними злочинами та загальнопрофілактичним характером. Поряд із цим слід звернути увагу на те, що економіка України залишається ураженою діяльністю організованих злочинних груп. Організована економічна злочинність залишається найбільш розповсюдженою у бюджетній і банківській сферах, вугільній промисловості та в сфері земельних правовідносин.

Ці заходи повинні передусім мати за мету підірив економічної основи злочинних угруповань та викриття корумпованих зв'язків із посадовими особами. Повинно бути чітко визначення прав кожного з учасників взаємодії у межах своєї компетенції. Узгоджена мета, завдання та об'єкти, відносно яких заплановані дії, здійснення та контроль результату.

Також дуже важливим етапом завершення операції є підсумки проведеної роботи, тому що кожне підвідомство намагається довести керівництву результат спільної співпраці як про власний, після чого підривається довіра інших учасників дії. Тому узагальнення повинно проводити одне відомство а підписантами повинні всі керівники органів, які брали участь у заході. Також доцільно було б запроваджувати досвід та систему проведення спільних заходів в інших регіонах держави.

Економічна злочинність є великою проблемою та загрозливим явищем для України. Недосконалі відносини, які існують вже достатньо довгий час породжують шахрайства з фінансовими ресурсами, корупцію, несплати податків та інше, які не повинні залишатися без реагування з боку правоохоронних органів та обов'язково вести боротьбу з цим явищем. Наприклад, злочини проти власності зазвичай призводять до негативних наслідків і в галузі господарської діяльності. Посягання ж проти правильного здійснення господарської діяльності можуть призвести до збитків, завдати шкоди майну, зруйнувати нормативні економічні відносини.

Також найбільш небезпечною для держави є намагання проникнути та закріпитися у сферах політичної діяльності, де зокрема злочинні угруповання використовують кримінальні схеми при розкраданні державного майна та бюджетних коштів, де насамперед є переведення основних фондів державних підприємств у приватну власність, фіктивні угоди про оренду, на меті якої є оформлення права власності через викуп державної власності по низьким цінам, фіктивні кошти у безготівковому обігу, та інші. Злочинна спільнота зазвичай має корумповані зв'язки з посадовими особами владно-управлінських структур високого рангу, яка в свою чергу здійснює контроль та інвестує у легальний, напівлегальний і кримінальний бізнес, яка в свою чергу у сферу звичайної господарської угоди, фінансової операції, тим більше - у межах легальної підприємницької діяльності. Таким чином було б добре встановити порядок на загальнодержавному рівні, при якому фінансові установи повинні вести

облік клієнтів незалежно від того, чи є вони фізичними або юридичними. Є багато прикладів, які свідчать про те, що до злочинних угруповань залучалися працівники правоохоронних органів різних напрямлень, які не тільки не забезпечували дотримання законодавства, а й безпосередньо сприяли злочинній діяльності, що сприяло створенню неконтрольованими державною прибутками. Отже, висновок такий, що продовжує існування факту з проблемою кадрів, необхідного створення умов для роботи, тому що виникає безліч спокус матеріального характеру, слабка дисципліна та неконтрольовані підлеглі, які в свою чергу тягнуть за собою боротьбу із злочинами. Також можна додати ще, що стиль в правоохоронних органах трохи змінився з минулими роками, де успіх повністю залежить від керівника, як лідера, який здатний розвиватися та підвищувати ефективність їх діяльності.

Аналізуючи дану тему, зрозуміло що вона не завжди успішна, тому що правоохоронні органи дуже рідно діють як команда, так як зацікавленістю є оточення керівника. Обов'язково потрібно протягом усього періоду служби у співробітників виховувати необхідні для служби в правоохоронних органах політичні, моральні, психологічні та ділові якості. Правоохоронці повинні бути прикладом для громадян. Але, на превеликий жаль не всі співробітники розуміють необхідність підвищення свого професійного рівня, і тому, на мій погляд, не слід намагатись утримувати його на службі. Люди, які переслідують особисті інтереси та цілі, утворює основну сторону життя, де інша - це вже спільний інтерес якої є взаємодопомога у вирішенні складних завдань, що перевищують індивідуальні можливості людини.

Висновки: Розробка засад та засобів загального підходу до проблеми та створення правового забезпечення взаємодії правоохоронних органів з питань боротьби з економічною злочинністю в Україні, реалізацією якої є комплексна управлінська структура правового забезпечення, координація правоохоронних органів для захисту економічних інтересів громадян і держави, аналізу і дослідження стану проблем та виявлення можливих шляхів удосконалення правового статусу з метою внесення змін в законодавчі акти залишається відкритою, тому що правовий статус правоохоронних органів в Україні повинен наділятися на законодавчому рівні певними правами і обов'язками, де для спрощення структури, зосередження уваги якої є проблеми ведення боротьби з економічною злочинністю, метою якої є здійснення слідчо-оперативних заходів щодо перекриття каналів відтоку капіталів до тіньового сектору економіки та активізації обміном інформації та використання можливості спільних робочих груп для підготовки нових законопроектів і пропозицій. Також необхідно переглядати структуру правоохоронних органів та їх підрозділів по боротьбі з економічною злочинністю, так як правоохоронці повинні знаходитись поза політикою будь-яких партій і не відстоювати лише їхні інтереси. Також, на мою думку, хочеться змін у типі правоохоронця, якій орієнтований на служіння суспільству, а не керівникові, який в більшості випадків не зацікавлений у збереженні умов, що сприяють викоріненню економічної злочинності та корупції. Доцільно внести мотиваційний процес забезпечення ефективної діяльності працівників, виходячи з посилення контролю за витратами фонду зарплати, підвищення гнучкості системи стимулювання праці та підтримки зацікавленості працівників у результатах своєї роботи. Роблячи висновки, треба зазначити що правоохоронна система повинна мати

ціль, кадрову стратегію, прогнозування та інформаційне забезпечення для підвищення ефективності роботи та економії ресурсного забезпечення їх діяльності.

Доречно написати, що законодавство, що визначає статус, функції, повноваження та правові основи здійснення координації, потребує змін та вдосконалення, де повинна бути термінове прийняття стратегії економічної безпеки України, що можливо створить дієвий правовий і політичний захист економічного суверенітету держави. На мою думку, на законодавчому рівні потрібно визначити державну стратегію боротьби з економічною злочинністю та посилити правову основу боротьби з економічною злочинністю, особливо з відмивання коштів, здобутих злочинним шляхом, бо специфіка економічних злочинів полягає не тільки у накопиченні кримінального капіталу, але й у тому, що економіці держави завдається значний економічний збиток, що виражається як у прямому зменшенні фонду матеріальних цінностей, так і в порушенні функціонування окремих галузей господарювання чи реалізації соціально-економічних програм, що є як економічною, так і політичною загрозою для державності. Самою головне в нашому суспільстві, на мою думку, потрібно внести корінні зміни в організацію правоохоронців у сфері економіки України, бо більшість оперативних працівників намагаються вести боротьбу з економічною злочинністю самостійно, не взаємодіючи із своїми колегами або співробітниками інших відомств, бо такий підхід є невиправданим та нарешті вирішити, розробити та запровадити єдину концепцію підготовки, перепідготовки та підвищення кваліфікації працівників, так, щоб щорічно публічно оголошувати результати боротьби з економічною злочинністю та заслуховувати звіти правоохоронних органів.

1. Конституція України від 18.06.1996 року; 2. Кримінальний Кодекс України від 05.04.2001 року № 2341-III; 3. Закону України «Про державний захист працівників суду і правоохоронних органів» від 23 грудня 1993 року № 3781-XII; 4. Закон України «Про Бюро економічної безпеки України» 28 січня 2021 року № 1150-IX; 5. Закон України «Про організаційно-правові основи боротьби з організованою злочинністю» від 30.06.1993 року № 3343-XII; 6. Закон України «Про оперативно-розшукову діяльність» від 18.02.1992 року № 2135-XII; 7. Закон України «Про банки та банківську діяльність» від 07.12.2000 року № 2121-III; 8. Україна. Всесвітній огляд економічних злочинів. Кіберзлочини в центрі уваги. Грудень 2011 р.; 9. *Мунтіян В.І.* Економічна безпека України. - К.: КВІЦ, 1999; 10. Звіт про кримінальні правопорушення, вчинені на підприємствах, установах, організаціях за видами економічної діяльності за січень – грудень 2016 р.; 11. *Юринець В., Лондар С.* Особливості функціонування тіньової економіки в Україні. «Економічний часопис» № 11—12, 1999; 12. Тенизация украинской экономики — 36 % от ВВП, ЛІГА. net, 27 жовтня 2009; 13. У 2012 році рівень тіньової економіки становив 45 % ВВП — Прасолов / ЕП, 23 травня 2013; 14. *Soto, Hernando De.* The Other Path: The Invisible Revolution in the Third World. Harpercollins, 1989; 15. [https://uk.wikipedia.org/wiki/Ернандо_де_Сото_\(економіст\)](https://uk.wikipedia.org/wiki/Ернандо_де_Сото_(економіст)); 16. *Кувшинова Ольга.* Четверть глобального ВВП. Ненаблюдаемая экономика в современном мире (російською). Процитовано 20.08.2018.; 17. <https://zn.ua/ukr/ECONOMICS/ekonomika-ukrayini-hoch-yakos-dihaye-lishe-zavdyaki-tinoviy-ekonomici-ekspert-315769.html>; 18. Фінансова безпека суб'єктів господарювання: Підручник/ М.І. Крупка, Л.С. Яструбецька. — Львів : ЛНУ імені Івана Франка, 2018; 19. Конвенція про кіберзлочинність | від 23.11.2001р. [Електронний ресурс]. — Режим доступу : https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_575; 20. Ст. 216 КПК. Архів оригіналу за 15 грудня 2021. Процитовано 15 грудня 2021.

1. Constitution of Ukraine dated (1996).; 2. Criminal Code of Ukraine dated (2001); 3. Law of Ukraine (1993) «On State Protection of Court and Law Enforcement Officers».; 4. Law of Ukraine

(2021) «On the Bureau of Economic Security of Ukraine».; 5. Law of Ukraine (1993) «On the Organizational and Legal Basis of Combating Organized Crime»; 6. Law of Ukraine (1992) «On operative investigative activities»; 7. Law of Ukraine (2000) «On Banks and Banking Activities»; 8. Ukraine. (2011) World Economic Crime Review. Cybercrime in the spotlight; 9. *Muntiyan V.I.* (1999) Economic security of Ukraine; 10. Report on criminal offenses committed at enterprises, institutions, organizations by types of economic activity (2016).; 11. *Yurynets V., Londar S.* (1999) Peculiarities of functioning of the shadow economy in Ukraine. «Economic Journal» No. 11-12; 12. Tenization of the Ukrainian economy — 36% of GDP, LIGA.net, October 27, 2009.; 13. In 2012, the level of the shadow economy was 45% of GDP — Prasolov / EP, May 23, 2013; 14. *Soto, Hernando De.* The Other Path: The Invisible Revolution in the Third World. Harpercollins, 1989; 15. [https://uk.wikipedia.org/wiki/Hernando_de_Soto_\(economist\)](https://uk.wikipedia.org/wiki/Hernando_de_Soto_(economist)); 16. *Kuvshinova Olga.* (Cited on 08/20/2018). A quarter of global GDP. The unobservable economy in the modern world (in Russian); 17. <https://zn.ua/ukr/ECONOMICS/ekonomika-ukrayini-hoch-yakos-dihayelishe-zavdyaki-tinoviy-ekonomici-ekspert-315769.html>; 18. Financial security of business entities: Textbook/ M.I. Krupka, L.S. Yastrubetska — Lviv: LNU named after Ivan Franko, 2018; 19. Convention on cybercrime | from 23.11.2001 [Electronic resource]. — Access mode: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_575; 20. Art. 216 of the CCP (2021). Archived from the original.